

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Meditationum evangelicarum volumen tripartitum

Creidius, Hartmann

Francofurti ad Moenum, 1682

Dominica III. post trinitatis

[urn:nbn:de:bsz:31-122776](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-122776)

tua, ne ambulem in via peccatorum, Pl. 1. vers. 1. dicat debilis: miserere mei Jehova, quia debilis sum, sana me, quoniam territa sunt ossa mea, Psalm. 6. vers. 3. Pater enim cœlestis, qui cœnam hanc instituit, dives est super omnes invocantes eum, Rom. 10. v. 12.

3. *Refractariorum compulsio*, quæ non fit externa vi aut gladio, suadenda enim fit, inquit Bernhardus, non imponenda. Qui igitur hoc tentant, nesciunt cujus Spiritus sint filii, Luc. 9. v. 55. Sed

1. *Concione legali*, quando ministri Ecclesiæ legem acuunt, & refractariis verbi divini contemtoribus iram Dei denunciant, quod eorum est officium, 2. Tim. 4. vers. 2.

2. *Executione pœnali*, quando Deus vel per magistratum ordinarium, qui custos est primæ & secundæ tabulæ, vel per singulares & immediatos animadvertores contemptum verbi & Sacramentorum vindicat, sic Paulum furentem & persequentem tonitru prosternit, Act. 9. vers. 4. alium

lectulo ægritudinis affigit, Apoc. 2. vers. 22. alium bello, peste, fame compellit, &c. hoc est illud trahere, de quo Christus ait Johan. 6. vers. 44. qui enim conciones verbales contemnit, & per has ad Dominum se compelli non patitur, frenum patiatu oportet, quo maxillæ confringantur, Psalm. 32. vers. 9.

II. *Plenaria salutis denegatio*. Nam dico vobis, inquit Salvator, quod nemo illorum, qui vocati sunt, cœnam meam gustabit. Horrendum certè fulmen, quod Christus ingratis cœnæ hujus contemtoribus annunciat. In aliis conviviis jœctura non aded magni æstimatur. Potest quis domi viliori cibo contentus seipsum alere: sed qui cœnam hanc negligit, esuriet & fiet in omnem æternitatem, quam ineffabilem miseriam avertat à nobis Deus benignissimus, & mensæ suæ cœlesti nos affociet, ut panem comedamus in regno cœlorum per & propter Christum Jesum Salvatorem nostrum in secula benedictum, Amen.

Dominica III. post Trinitatis.

Evangelium Luc. 15. vers. 1. 10.

Cum Moses Æthiopiis sibi matrimonio junxisset, insurgunt adversus ipsum Aaron & Miriam, quia putabant hoc fratris sui factum in maximum totius familiæ dedecus redundaturum, Num. 12. vers. 1.

Idem accidit in hodierno Evangelio. Postquam enim Propheta ille magnus, quem Deus loco Moysi populo suo promiserat, Deut. 18. v. 15. Publicanos & pec-

catores in familiaritatem suam admitteret, eorumque consortio delectaretur, Pharisæi & Scribæ murmurant adversus illum, sed perperam. In hoc enim venerat, ut lapsos ad pœnitentiam revocaret, Marc. 2. v. 17. & quæreret quod perierat, Matth. 18. v. 11. sicut ipse prolixâ concione officium suum declarat.

Nos ad manus sumemus Evangelium, quod tribus partibus absolvitur ut sunt:

I. Publi-

- I. *Publicanorum vesipiscencia.*
- II. *Phariseorum malevolentia.*
- III. *Apologia Christi evidentia.*
vel ita:
 - I. *Publicanorum appropinquatio.*
 - II. *Phariseorum murmuratio.*
 - III. *Apologetica Christi peroratio.*

J. J.

EXEGESIS.

Dominicâ proximè præcedente habuimus parabolam de cœna magna. Jam sequitur doctrina, quomodo ad illam pervenire possimus, nimirum per veram pœnitentiam, si cum Publicanis Christum accedamus. Refert enim Lucas in prælecta peticope, quod accesserint ad eum omnes Publicani & peccatores, ut audirent illum, ubi tria ventilanda occurrunt:

I. *Subjectorum specificatio*, quorum describitur

I. *Multitudo.* Nam omnes Publicani, inquit Evangelista, accedebant ad eum, quæ synecdochica est locutio, intelliguntur enim omnis generis peccatores, qui ex circumjacentibus regionibus ad Christum properabant, cujus rei elegantem typū habemus in Davide, ad quem in exilio veniebant omnes, qui in angustia erant constituti, & oppressi ære alieno, & amaro animo, 1. Sam. 22. v. 2. Ita Publicani & peccatores in magna copia ad Christum confluunt, eumq; ut ducem & defensorem suum eligunt. Ipse verò licet esset unigenitus Dei filius, Joh. 1. v. 18. & Rex gloriæ, Psal. 24. v. 8. Publicanos tamen in clientelam suam recipere non erubuit. Valenti enim non opus est medico, sed ægrotis, Matth. 9. v. 12. 13.

Sint igitur multi peccatores, sint multa

peccata, multa etiam apud Dominum misericordia & copiosa redemptio, Ps. 130. v. 7.

2. *Turpitudine.* Quinam erant Publicani? Certè omnium hominum nequissimi & perditissimi, qui certo pretio vectigalia à Romanis conducebant, deinde verò supremum immoderatis exactioibus homines expilabant, ut Zachæus ad Christum conversus ipse fateretur Luc. 19. v. 8. hoc homine male audiebant apud omnes Judæos, & notorius peccatoribus annumerabantur, Matth. 18. v. 17.

Si igitur Publicanus es, si peccatores, & quidem primus omnium, ut Paulus ait, 1. Tim. 1. v. 15. ne despera cum Caino, Gen. 4. v. 13. ubi exuperat delictum, ibi exsuperat gratia, Rom. 5. v. 20. aspice Davidem, Petrum, Paulum, &c. qui venit ad me, non ejiciam illū forās, inquit Christus Joh. 6. v. 37.

II. *Facti ponderatio*, nimirum accedebant ad Christum. Exemplum hoc imitari nos convenit. O quàm multi inter nos reperuntur Publicani & peccatores, sed pauci ad Christum properant per pœnitentiam, vix est quem facti pœniteat, & dicat, quid feci? Jer. 8. v. 6.

Vos verò, dilecti, accedite cum Publicanis, & quærite Dominum, dum inveniri potest, Esa. 55. v. 6. nec differte conversionem de die in diem, Sir. 5. vers. 8. Christus est unicum propitiatorium, Rom. 3. vers. 25. & cornu salutis, Luc. 1. vers. 69. quemadmodum igitur in V. T. servabantur, qui ad aram confugientes ejus cornua apprehendebant, Exod. 21. v. 14. 1. Reg. 2. vers. 28. Ita qui ad Christum confugit, ab exitio & morte æterna servabitur, factus enim est nobis in sapientiam & justitiam, in sanctificationem & redemptionem, 1. Cor. 1. vers. 30,

III. *Scopi*

III. *Scopi designatio*, cur accesserint, nimirum ut audirent Christum, & ex concionibus ejus tam consolationem quam informationem perciperent, quomodo in posterum pie vivere & Deo servire debeant. Hactenus audiverant Johannem Baptistam, qui malleo legis conscientias ipsorum pulsaverat, & omnes ordines & status sui officii admonuerat, præsertim Matth. 3. v. 8. quam concionem etiam Publicani & peccatores audiverant. Proinde nolunt amplius differre suam pœnitentiam, & si ad radicem arboris securis jam tum posita est, cogitant, periculum certè in mora erit, nam quocumque loco ceciderit arbor, jacebit, Eccl. 11. v. 13.

Videmus hic quid faciendum sit illis, qui ex instinctu Diaboli & carnis infirmitate in peccata graviora prolapsi aeterno exitio se ipsos obnoxios reddiderunt. Non audiant Diabolum, qui ipsos jubet desperare, non carnem quæ suadet in via peccatorum pergere, sed Christum audiant, qui dicit: venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, ego reficiam vos, Matth. 11. vers. 28, & pallio justitiæ suæ omnes iniquitates nostras regere potest, Ps. 32. v. 1. surgat igitur primò Johannes Baptista, & legem acuat, deinde succedat Christus oleo gratiæ & vulnera liget, ne desperet peccator, sed per fidem servetur ad vitam æternam. Scilicet hic ordo est, quem Christus instituit, ut primò pœnitentia, deinde remissio peccatorum in nomine ejus prædicetur, Luc. 24. v. 47.

De Secundo.

Fuit Publicanorum resipiscentia, sequitur *Pharisaorum malevolentia*, murmurabant enim & dicebant: Hic peccatores recipit, & manducat cum illis, quæ ipsorum verba sunt

1. *Verba emulantium*, invident enim Christo ejusdemque discipulis consortium humanum, quod Publicani ipsum accedebant & doctrinam ejus approbabant. Hoc ipsis quasi innatum & congenitum erat, ut exempla testantur, Luc. 19. v. 7. Matth. 9. v. 11. 12. Luc. 6. v. 2. Matth. 21. v. 15. sed etiam plures hodie laborant hoc morbo, dum plerumque pauperes adversus divites, inferiores adversus superiores, indocti adversus doctos murmurant, iisdemque sortem & felicitatem suam invidere animadvertimus, Eccles. 4. v. 4.

Caveamus igitur, ne simus murmuratores querulosi, Epist. Jud. v. 16. multò minus adversus Deum murmuremus, sicut quidam eorum murmurant, 1. Cor. 10. v. 10. nec invidiamus invicem, Galat. 5. v. 15. sed quilibet contra se murmuret & contra peccata sua, Thren. 3. v. 39.

2. *Verba subsannantium.* Erat Christus imago invisibilis Dei, Col. 1. v. 15. & character substantiæ ejus, Ebr. 1. v. 3. imò Deus benedictus in secula, Rom. 9. v. 5. nihilominus Pharisei ipsum ad unco naso suspiciunt, & adeò floccipendunt, ut nomen ejus appellare sibi opprobrio ducant. Hinc simpliciter pronomen hic usurpant: Hic inquit, peccatores recipit, & manducat cum illis.

Tales hodie multos invenias, qui volunt *αὐτὸν ἀπιστεῖν καὶ ὑπεύροχοι ἐμμεύσαι αὐτῶν.* Sic Gaal despexit Abimelech, Jud. 9. vers. 28. Goliath Davidem, 1. Samuel. 17. vers. 43. Haman Mardocheum, Esth. 5. vers. 13. sed quis es tu, qui judicas servum alienum, Rom. 14. v. 4. potius obligati sumus, ut si quis præoccupatus fuerit delicto aliquo, instauremus ipsum Spiritu mansuetudinis, nosmetipsos consideremus, ne & nos tentemur, Gal. 6. v. 1. 2. 3. 4.

Bb

3. *Verba*

3. *Verba calumniantium.* Hoc enim volunt dicere: De Messia prædictum est, quod sit sanctus sanctorum, Dan. 9. vers. 24. sed hic Jesus cum publicanis & peccatoribus conversatur, Ergo non potest esse verus Messias, juxta versiculum:

Nescitur ex socio, qui non cognoscitur ex se.

Duo igitur hinc improbant:

1. *Conversationem* dicentes: Hic peccatores recipit. Vitanda utiq; familiaritas hostium sinceræ religionis, ne nos peccare faciant, Exod. 23. v. 32. aut nobis in ruinam cedant, Exod. 34. v. 12. Observetur tamen distinctio inter dociles & contumaces. Cum illis licet conversari, fieri enim potest, ut lucrémur eos, 1. Petr. 2. v. 12. hi verò post duas vel tres admonitiones fugiendi, Tit. 3. v. 10. cavendi, Matth. 7. v. 15. velut Ethnici habendi, Matth. 18. v. 17.

2. *Comesationem.* Certè Paulus nec cibum sumendum præcipit cum eo, qui cum frater appellatur sit scortator aut avarus, aut idololatra, aut ebriosus, 1. Cor. 5. v. 11. sed loquitur de tali conversatione, qua quis scelerata probat, aut de iisdem participat, 2. Cor. 6. vers. 14. Christus autem cum peccatoribus conversatur ipsum audientibus, non ut probet peccata eorum, sed ut ab iisdem per veram pœnitentiam avocet. Interim stat regula Pauli inconcussa, si de notoriis & malitiosis peccatoribus sermo sit. Hi enim fugiendi semper & vitandi sunt, tanquam dedecora Ecclesiæ, ne maculam inuramus professioni Christianæ, atque ita nomen Dei malè audiat, Rom. 2. vers. 24. Esa. 52. v. 5. vel communicemus peccatis alienis, 2. Joh. 1. v. 11. Eph. 5. v. 11. vel etiam deniq; aliis scandalo sumus, 2. Cor. 6. v. 3.

Caveant igitur Pastores Ecclesiæ, ne co-

mesando & computando impiorum confortia sectentur. Tales quidem mundus amat, Mich. 2. v. 11. sed finis eorum perditio, Phil. 3. v. 19.

De Tertio.

Restat apologetica Christi peroratio, ubi duo nobis consideranda occurrunt:

1. *Misera hominis conditio*, quam Christus depingit

1. *Sub imagine ovicule.* Ante lapsum eramus oves pascuæ Dei, sub uno pastore cum beatis angelis, Pl. 100. v. 3. sed imposturâ Diaboli deviavimus omnes, Esa. 53. vers. 6. quando igitur de ovicula concionatur Salvator, nostram nobis revocat

1. *Infirmiorem.* Vix reperitur animal, quod pluribus obnoxium sit morbis, atque ovicula, præsertim scabie inficitur, quæ non in uno aliquo individuo terminatur, sed totum corrumpit ovile: Ita nos omnes leprâ peccati infecti sumus à capite ad calcem, Esa. 1. vers. 6. quæ per naturalem generationem ad posteros quoque devolvitur. Quis enim dabit mundum de immundo semine conceptum, inquit Job. c. 14. v. 4.

2. *Stoliditatem.* Sicut enim ovicula semel à grege & pastoris conspectu evagata nunquam per se redire potest, sed magis atque magis deviat: Sic nos à semita justitiæ semel aberrantes, propriâ facultate redire non possumus, Deus enim est, qui operatur in nobis velle & perficere, Phil. 2. vers. 13. nos autem à nobis tanquam ex nobis idonei non sumus, aliquid bonum cogitare, nedum perficere, 2. Cor. 3. v. 5.

3. *Periculositatem.* Ovis aberrans nisi à pastore reducatur, vel in præcipitia delabitur, vel à lupis ferisque rapacibus devoratur: Ita nos præda lupi infernalis futuri eramus, nisi

nisi Christus revocasset nos ad ovile Ecclesiarum, 1. Pet. 2. v. 25.

Agnoscamus hoc, dilecti, & cum Davide sæpius repetamus: Erravi sicut ovis, quære servum tuum, Ps. 119. v. ult.

2. *Sub imagine drachma.* Fuimus initio pulchra moneta imagine Dei signata, & in gazophylacium Dei collocanda, sed rubigo peccati absterfit imaginem, ut nunc, proh dolor, simus drachma deperdita, inter quisquilias è domo Dei penitus eliminata. O maximam calamitatem, in quam homo per peccatum seipsum conjecit! Antea erat drachma ad imaginem Dei impressa, quæ cõsistebat in vera iustitia, sapientia & sanctitate, Eph. 4. v. 24. sed nunc imago Dei amissa, & per falsarium Satanam planè depravata est, nam ad imaginem suam peccabilem Adam post lapsum liberos genuit, Gen. 5. v. 3.

II. *Benevola Christi affectio, quæ pater*

1. *Ex luctu omittentis.* Pastor habebat adhuc nonaginta oves, nec unam tamen libenter amittit: Mulier habet adhuc novem drachmas, nihilominus propter unam amissam tristitiã afficitur. Pariter affectus est Deus erga nos. Non desunt ipsi ministri cœlestes, qui mandata ejus exequuntur, & celsitudinem ejus deprædicant, Dan. 7. v. 10: Apoc. 7. vers. 9. 10. nihilominus salutem nostram adedò vehementer desiderat, ut nullius hominis interitu delectetur. Nam miseratio ejus super omnia opera ejus, Psal. 145. vers. 9.

2. *Ex labore requirentis.* Pastor relinquit nonaginta novem oves in deserto, & quærit perditam, idem facit mulier, imò lychnum accendit, verrit domum, nec conquiescit, donec nummus inventus fuerit. Pastor est Christus ἀρχιποιμῆν, Johan. 10. v.

12. 1. Pet. 2. v. 25. is perditam requirit, abjectam reducit, contractam obligat, ægrotaam consolidat, Ezech. 34. v. 16. venit namq; quære quod perierat, Matth. 18. v. 11. Mulier est Ecclesia, quæ lucernam accendit, nimirum lucernam verbi divini, & non sub modio, sed super candelabrum ponit, ut lucem præbeat universis qui in domo sunt, Matth. 5. v. 15. adhibet etiam scopas legalium comminationum, quando per ministerium peccata malitiosis exprobrat, & pœnas exaggerat, quo verriculo David, 2. Samûel. 12. v. 15. Paulus, Actor. 9. v. 4. Ninivitæ, Jon. 3. v. 4. & alii quæsiti & inventi sunt.

Quid igitur amplius facere debuit Deus, quod non fecit? Esa. 5. v. 4. certè ex te perditio tua Israel, Os. 13. v. 9.

3. *Ex gaudio invenientis.* Gaudet Pastor, gaudet mulier, gaudent vicini de ove reducta & drachma inventa. Ita dico vobis, inquit Christus, gaudium erit coram angelis DEI super uno peccatore resipiscente. Sunt enim administratorii Spiritus, in ministerium emissi propter eos, qui hæreditatem capient salutis, Ebr. 1. v. ult. imò tam prompti sunt ad servitium homini præstandum ex sancta erga Deum obedientia, ut gaudeant augeri numerum eorum per pœnitentiam, quibus porrò inserviunt, quò pertinet etiam dictum Psalmistæ, Ps. 34. v. 8. Id verò nos excitare debet, ne procrastinemus pœnitentiam, sed quia quotidie cadimus, quotidie quoque resurgamus, & angelis gaudii materiam conservatione nostra suppeditemus, ut ipsi tandem in consortium eorum perveniamus & coram throno Dei & agni gaudeamus in æternum. Hoc
faxit SS. Trinitas,
Amen.